

Generatiestrijd

Omslagontwerp: Paul de Beer

Aanvullend datamateriaal is te vinden op:
<https://www.pauldebeer.nl/generaties>

ISBN 978 94 6538 670 6

© 2026 Paul de Beer

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

Generatiestrijd

Feit en fictie over generaties

Paul de Beer

Brave New Books

Inhoud

GENERATIES	9
VOORWOORD	11
HOOFDSTUK 1 INLEIDING	13
HOOFDSTUK 2 WAT ZIJN GENERATIES?	21
Welke generaties zijn er?	22
De vervanging van generaties	27
Immigratie als complicerende factor	30
HOOFDSTUK 3 GENERATIE, LEVENSFASE OF TIJDGEEST: EEN METHODOLOGISCH UITSTAPJE	33
Complicaties	35
Levensfase als alternatief voor leeftijd	41
Periode-, generatie- en levensfase-effecten	45
Conclusie	47
HOOFDSTUK 4 WAARDEN: POSTMATERIALISTISCHE BOOMERS EN (IETS) CONSERVATIEVERE GEN-Z'ERS	51
De stille revolutie	52
Oké boomer	53
Een halve eeuw waardenveranderingen	54
Wat zijn waarden?	55
Ontkerkelijking	57
Acceptatie van abortus en euthanasie	61
Onzekerheid over waarden en normen neemt af	63
Groeiend vertrouwen	66
Zijn postmaterialistische waarden in opmars?	69
Wat is belangrijk in het leven?	73
Steeds meer steun voor een andere leefstijl	77
Herleving van oude rolpatronen?	79
Generatiewisseling op de werkvloer	85
Wisselende steun voor nivellering	93
De balans opgemaakt: gen-Z'ers zijn materialistischer dan babyboomers	95
Hoe belangrijk zijn generatieverschillen?	99

Zijn generatieverschillen de motor achter waardeverandering?	101
HOOFDSTUK 5 GEDRAG: IS DE JEUGD VAN TEGENWOORDIG LUI?	107
Overgangen tussen levensfasen	109
Minder en later huwen, vaker scheiden	110
De actieve levensfase	113
De tijdsbesteding van mannen en vrouwen groeit geleidelijk naar elkaar toe	119
Op weg naar de participatiemaatschappij?	125
Dalend kerkbezoek en vakbondslidmaatschap	127
Sterke afname van criminaliteit onder jongere generaties	130
Steeds drukker?	135
Conclusie	137
HOOFDSTUK 6 UITKOMSTEN: DE EERSTE GENERATIE DIE HET SLECHTER HEEFT DAN DE VOORGAANDE?	141
Inkomen stijgt gestaag	145
Werkonzekerheid neemt toe	149
Spectaculaire stijging van opleidingsniveau	152
Gezondheid onder druk?	156
Mentaal welbevinden: is gen-Z minder gelukkig?	159
Toename van zelfdodingen	165
Conclusie	170
HOOFDSTUK 7 STRIJD OF SOLIDARITEIT: GELUK- EN PECHGENERATIES?	175
Erven baby's een grote staatsschuld?	178
Verrijken oudere generaties zich ten koste van jongere generaties?	182
Een eigen huis onbereikbaar voor jonge generaties?	185
De grote vermogensoverdracht	187
Pensioenstrijd of pensioensolidariteit?	190
Een leefbare toekomst?	199
Conclusie: meer solidariteit dan strijd	201
HOOFDSTUK 8 DE ZIN VAN GENERATIES	205
Zeven generaties in een notendop	206
Zijn generatieverschillen niet gewoon effecten van opleiding?	213
Generalisaties van generaties	217
De motor van de geschiedenis?	219

Welke generaties?	220
Generaties verdienen meer aandacht	221
BIJLAGE	225
DATABESTANDEN	225
LITERATUUR	229

GENERATIES

In dit boek worden de volgende generaties onderscheiden op basis van geboortjaar. De verkorte aanduiding tussen rechte haken wordt gebruikt in de figuren.

1900-1914	Oudste generatie [oudste]
1915-1929	Crisisgeneratie [crisis]
1930-1945	Stille generatie [stille]
1946-1964	Babyboomgeneratie [babyboom]
1965-1979	Generatie X [gen-X]
1980-1994	Generatie Y / Millennials [gen-Y]
1995-2009	Generatie Z [gen-Z]

VOORWOORD

Gen Z bestormt de arbeidsmarkt¹

Een nieuwe generatie is aan haar opmars begonnen. Een generatie die zich scherp onderscheidt van eerdere generaties en geheel nieuwe ambities en wensen heeft. Een generatie ook met vele eigenaardigheden. Ze werken meer dan ooit, maar willen geen promotie maken. Ze zijn vaak overprikkeld, kwetsbare ‘sneeuwvlokjes’. Ze willen geen manager, maar iemand die de weg wijst. En ze hebben een hekel aan baby-boomers – maar dat is wederzijds. Gen-Z rukt op en zal in de nabije toekomst de wereld veroveren.

Dit beeld krijg je althans als je op Google nieuwsberichten zoekt over ‘gen Z’. Er wordt over gen-Z veel en veel tegenstrijdigs beweerd. Maar in één opzicht zijn de berichten op het internet eensgezind: met de opmars van gen-Z zal de wereld – en vooral de wereld van het werk – ingrijpend veranderen.

Door de mensen om je heen in te delen in generaties, wordt de wereld een stuk overzichtelijker. Je hoeft alleen maar in te schatten tot welke generatie iemand behoort, en je weet wat voor vlees je in de kuip hebt. Een babyboomer – een zestiger of zeventiger – is een betweterig type, dat in zijn jonge jaren de idealist uithing, maar later vooral goed voor zichzelf heeft gezorgd. Iemand uit generatie X (geboren tussen 1965 en 1979) is wat onbestemd, minder idealistisch dan de babyboomers ooit waren, maar pragmatischer. “Doe maar normaal, dan doe je al gek genoeg,” is haar favoriete uitspraak. Een Millennial (geboren tussen 1980 en 1994) wil alles tegelijk: flexwerken, grote reizen maken, zichzelf ontwikkelen en avocadotoast eten. En een gen-Z’er (geboren tussen 1995 en 2009) is lui en moeilijk te motiveren, maar wel erg maatschappelijk betrokken.

¹ https://www.linkedin.com/posts/youngcapital_gen-z-bestormt-de-arbeidsmarkt-wat-betekent-activity/

Dit zijn natuurlijk clichés. Maar in veel clichés schuilt een kern van waarheid. Geldt dit ook voor generatieverschillen?

In dit boek ga ik op zoek naar feit en fictie rond generaties. Even verleidelijk als het is om mensen in generaties in te delen, is het om te denken dat generaties onzin zijn. Nogal wat wetenschappers menen dat generaties het product zijn van handige consultants die bedrijven duurbetaald advies verkopen hoe zij met verschillende generaties op de werkvloer moeten omgaan.² In dit boek laat ik de feiten spreken. Op basis van een groot aantal onderzoeken sinds de jaren zeventig, waarin in totaal bijna 300 duizend mensen zijn ondervraagd, ga ik na waarin generaties echt van elkaar verschillen. Ik onderzoek of die verschillen werkelijk generatieverschillen zijn, of alleen verschillen tussen levensfasen dan wel het resultaat van veranderingen in de tijdgeest die alle (levende) generaties beïnvloeden.

Om al vast op mijn conclusie vooruit te lopen: generatieverschillen zijn reëel, maar dat betekent niet dat we de meeste dingen die over generaties gezegd worden, serieus moeten nemen. Na lezing van dit boek zal de lezer, naar ik hoop, het met mij eens zijn dat generaties serieuze aandacht verdienen, maar ook dat de meeste uitspraken over generaties met een flinke korrel zout moeten worden genomen. Kortom, generaties zijn zeker een nader onderzoek waard!

Paul de Beer, maart 2026

² Laat ik onmiddellijk bekennen dat ik dit ook meer dan eens gedaan heb.

HOOFDSTUK 1

INLEIDING

Tijdens een topontmoeting van Aziatische leiders in Beijing in september 2025 ving een microfoon onbedoeld een gesprekje op tussen de machthebbers van China en Rusland, Xi Jinping en Vladimir Poetin.

Poetin: “In het verleden leefden mensen zelden langer dan 70 jaar. Maar tegenwoordig zeggen ze dat je met 70 nog een kind bent. Menselijke organen kunnen voortdurend worden getransplanteerd. Hoe langer je leeft, hoe jonger je wordt en misschien zelfs onsterfelijk.”

Xi: “Tegen het einde van deze eeuw kunnen mensen misschien 150 jaar oud worden.”¹

Het was natuurlijk niet toevallig dat twee autoritaire machthebbers op leeftijd (beiden waren op dat moment 72 jaar oud) het onderwerp ‘onsterfelijkheid’ aansneden. Want hoe groot hun macht in 2025 ook was, beiden realiseerden zich dat daaraan ooit een einde zal komen.

Het is echter niet alleen hun sterfelijkheid die machthebbers als Poetin en Xi belemmert om eeuwig aan de macht te blijven. Dezelfde maand nog berichtten de media over gen-Z protesten in Nepal, die het regime in het land binnen een paar dagen tot aftreden dwongen. Er werd een vergelijking getrokken met soortgelijke protesten van jongeren in andere Zuid-Aziatische landen. NRC kopte op 29 september 2025: ‘Uitgesloten Gen Z is de motor achter protest tegen Aziatische autocraten’ en vroeg zich af:

¹ <https://www.youtube.com/watch?v=pgIwR8N8kcI>

‘Zette Gen-Z, de rond de eeuwwisseling geboren generatie jongeren, een Aziatische Lente in gang, zoals sommige analisten al zeggen?’²

Nog geen week later opende de krant met: ‘Gen Z staat op tegen regering Marokko’³ en de volgende dag vatte de Volkskrant dit bondig samen met: ‘Gen Z gaat overal ter wereld de straat op’.⁴

Inderdaad, ook de opkomst van een nieuwe generatie kan de positie van gevestigde machthebbers aan het wankelen brengen. Een nieuwe generatie die de bestaande machtsverhoudingen niet als vanzelfsprekend accepteert, maar een eigen positie opeist.

Deze nieuwsberichten deden mij denken aan een gedachtenexperiment van de Hongaarse socioloog Karl Mannheim uit 1928 (p.95). Stel, zo suggereerde Mannheim, dat er geen opeenvolging van generaties zou zijn. De mensheid zou als het ware ‘bevrozen’. Mensen zouden altijd dezelfde leeftijd behouden. Niemand zou sterven, maar er zouden ook geen kinderen meer geboren worden. Oude generaties zouden niet worden opgevolgd door nieuwe generaties, maar zouden voor eeuwig blijven bestaan. De droom van Poetin en Xi zou werkelijkheid worden.

Hoe zou dit de loop van de geschiedenis beïnvloeden?

Er zou natuurlijk nog steeds een strijd om macht, invloed en rijkdom zijn, maar die strijd zou steeds tussen dezelfde groepen mensen worden uitgevochten. De machthebbers en rijken zouden niet langer op hun hoede hoeven te zijn voor een nieuwe, oprukkende generatie die hun bevoorrechte positie betwist. Er zou geen nieuwe generatie ten tonele verschijnen die de dominante waarden en ideeën ter discussie stelt. Er zou minder wetenschappelijke en technologische vernieuwing zijn, aangezien die vaak voortkomt uit de botsing tussen oude en nieuwe inzichten en overtuigingen. De geschiedenis zou sterk vertragen en op den duur bijna tot stilstand komen.

2 <https://www.nrc.nl/nieuws/2025/09/28/jongeren-krijgen-corrupte-regimes-in-zuid-azie-op-de-knieen-maar-dan-a4907701>

3 NRC van 3 oktober 2025.

4 De Volkskrant van 4 oktober 2025.

Mannheim gebruikte dit gedachtenexperiment bijna een eeuw geleden in twee artikelen onder de titel ‘Das Problem der Generationen’ om het grote belang van generatievervanging te verduidelijken. Die artikelen gelden nog altijd als de basis voor het denken over generaties, waarop latere onderzoekers voortborduren. Zijn conclusie luidde: *‘Das Generationsphänomen ist eines der grundlegenden Faktoren beim Zustandekommen der historischen Dynamik.’* Recent herhaalde de Amerikaanse psychologe Jean Twenge deze stelling in andere bewoordingen in haar boek *Generations* (2023): *‘Studying the ebb and flow of generations is (...) a unique way to understand history.’*

De opeenvolging van generaties leidt periodiek tot een wisseling van de wacht. Hoe machtig, rijk of invloedrijk mensen ook zijn, na verloop van tijd zullen zij onvermijdelijk het veld ruimen voor een volgende generatie. Ook machtige dictators als Xi Jinping en Poetin en superrijken als Elon Musk en Jeff Bezos weten één ding zeker: ooit zal er een einde komen aan hun macht of rijkdom en zal die door iemand uit een volgende generatie worden overgenomen. Vaak streven machthebbers er wel naar hun positie over te dragen aan een volgende generatie binnen de eigen familie: hun kinderen of kleinkinderen. Of in ieder geval aan geestverwanten. Daarmee hopen zij toch een zekere continuïteit van hun macht, invloed of rijkdom te bewerkstelligen. Maar of zij daar ook echt in slagen, bepalen zij niet zelf, maar die volgende generatie.

Afwisseling van generaties leidt echter niet per se tot grote veranderingen. Waarom zeiden Mannheim en latere generatieonderzoekers dan toch dat generatievervanging een drijvende kracht is achter de historische dynamiek? Dat is omdat zij veronderstellen dat opeenvolgende generaties verschillen in hun waarden en overtuigingen. Veel van die waarden en overtuigingen worden gevormd in de eerste twintig tot dertig levensjaren en veranderen daarna niet of nauwelijks meer. Welke waarden en overtuigingen jongere generaties hebben, wordt sterk beïnvloed door de omstandigheden waarin zij opgroeien. Als de huidige jonge generatie onder andere omstandigheden opgroeit dan de oudere generaties toen zij jong waren, zal de jongere generatie ook andere waarden en overtuigingen krijgen, zo redeneerde Mannheim. Bij die omstandigheden gaat het bijvoorbeeld om grote, historische gebeurtenissen, zoals een oorlog of een diepe (economische) crisis. Zo zou de generatie die tijdens de crisis van de jaren dertig van de vorige

eeuw of tijdens de Tweede Wereldoorlog opgroeide, andere waarden en overtuigingen hebben dan de generatie die opgroeide in de jaren zestig, toen er vrede was en de welvaart sterk steeg. En die generatie zou weer andere waarden aanhangen dan de generatie die in de jaren tachtig opgroeide, toen Nederland weer een diepe economische crisis doormaakte en veel jongeren na het behalen van hun schooldiploma werkloos werden. Ook de terroristische aanslagen van 11 september 2001 zouden levenslang een stempel kunnen drukken op de generatie die toen opgroeide. Nog recenter zou de ervaring van de coronacrisis een blijvende indruk kunnen maken op de jongste generatie.

Anderen wijzen erop dat ook minder schokkende gebeurtenissen van invloed kunnen zijn op de waarden en overtuigingen van een generatie. Zo valt recent te horen dat het gebruik van sociale media een grote invloed zal hebben op hoe de huidige jonge generatie later in het leven zal staan (Haidt 2024). En ook het opgroeien met AI (kunstmatige intelligentie) zou een stempel kunnen drukken op de jongste generatie. Volgens de al genoemde Jean Twenge is technologie zelfs de '*root cause*' van veranderingen in de omstandigheden waaronder opeenvolgende generaties opgroeien.

Het is overigens een open vraag *hoe* de omstandigheden tijdens de jeugd de waarden en overtuigingen van een generatie beïnvloeden. Mannheim had daar weinig over te melden. Maar in de jaren zeventig van de vorige eeuw introduceerde de Amerikaanse socioloog Ronald Inglehart daarvoor een theorie, die veel aandacht kreeg. Zijn centrale stelling luidde, dat door de materiële welvaart waarin de jeugd toen opgroeide, de jongere generatie meer nadruk legde op 'postmaterialistische' waarden, zoals democratisering, vrijheid van meningsuiting en seksuele vrijheid. Daarmee sloot hij aan bij de welbekende piramide van Maslow: als mensen zijn voorzien van hun 'materiële' basisbehoeften van voeding, kleding, onderdak en veiligheid, richten zij zich op 'immateriële' behoeften als ontplooiing en zelfverwerkelijking (meer hierover in hoofdstuk 4).

Zijn stelling is echter door anderen betwist en er bestaat onder generatieonderzoekers geen overeenstemming over de vraag hoe de omstandigheden in de jeugd de waarden van een generatie beïnvloeden. Hoewel generatievervanging dus een grote impact kan hebben op de loop

van de geschiedenis, weten we niet precies hoe dat komt. Dat maakt het ook moeilijk om op basis hiervan de toekomst te voorspellen.

Om daadwerkelijk de loop van de geschiedenis te beïnvloeden, moeten jongere generaties niet alleen andere waarden en overtuigingen hebben dan oudere generaties, maar ook ernaar handelen. Verschillen tussen generaties kunnen zich inderdaad ook uiten in verschillen in gedrag. Het idee dat jongere generaties zich anders gedragen dan oudere, is overigens al eeuwen oud. Oudere generaties kijken vaak kritisch naar het gedrag van jongere generaties. Dat kan gemakkelijk leiden tot negatieve kwalificaties van de jongere generaties. Zo duidde de bekende voetbaltrainer Leo Beenhakker de jonge generatie voetballers in 1989 aan als ‘patatgeneratie’, omdat het hen aan discipline en vechtlust zou ontbreken. Die term heeft zelfs het Van Dale woordenboek gehaald met de omschrijving: *‘generatie waaraan gemakzucht, een gebrek aan doorzettingsvermogen enz. wordt toegeschreven’*. Beenhakker verwees feitelijk naar generatie X, maar die term werd pas twee jaar later gemunt door de Amerikaanse schrijver Douglas Coupland met zijn boek *Generation X*. Hij verzoon ook een nieuwe term voor het ‘afgeven’ op de jongere generatie:

‘Clique Maintenance: *The need of one generation to see the generation following it as deficient so as to bolster its own collective ego.’*

Verschillen in gedrag tussen generaties kunnen ook leiden tot verschillen in uitkomsten. Daarbij kan het om velerlei zaken gaan, zoals inkomen, vermogen, opleidingsniveau, mentale of fysieke gezondheid. Die uitkomsten worden natuurlijk niet alleen beïnvloed door het gedrag van de generatie zelf, maar ook door het gedrag van andere, jongere of oudere, generaties en – opnieuw – door de bredere maatschappelijke omstandigheden.

Verschillen in uitkomsten tussen generaties kunnen aanleiding zijn om een belangentegenstelling of strijd tussen generaties te signaleren. Dit is vooral het geval als een betere uitkomst voor de ene generatie automatisch minder voor een andere generatie betekent. Een bekend voorbeeld zijn de pensioenen: als de huidige, oudere generatie een hoger pensioen krijgt, blijft er minder pensioengeld over voor de jongere

generaties. Die zullen dan later met een lager pensioen genoeg moeten nemen. Nog veel belangrijker is de leefbaarheid van de aarde. Als de huidige generaties de natuurlijke hulpbronnen van de aarde sneller uitputten dan dat deze zich kunnen herstellen, leggen zij een zware hypotheek op de welstand van en zelfs de leefbaarheid voor toekomstige generaties. Dit is misschien wel de meest fundamentele spanning tussen generaties die er ooit is geweest.

Dit boek gaat over de vraag hoe zinvol het is om de ontwikkeling van de (recente) geschiedenis vanuit een generatieperspectief te bekijken. Op basis van een unieke dataset, die is samengesteld uit meer dan honderd enquêtes die sinds 1970 in Nederland zijn gehouden, worden verschillen en veranderingen tussen zeven generaties geanalyseerd.

In het volgende hoofdstuk leg ik het begrip generatie verder uit en introduceer ik de zeven generaties die in dit boek centraal staan. Ik zal zoveel mogelijk aansluiten bij bekende aanduidingen van generaties, zoals babyboomers, Millennials en gen-Z, maar zal in de rest van het boek juist kritisch onderzoeken of het inderdaad zinvol is om deze generaties te onderscheiden.

In hoofdstuk 3 zet ik uiteen hoe ik in dit boek verschillen tussen generaties onderzoek. Ik leg uit dat het belangrijk is verschillen tussen generaties te onderscheiden van verschillen tussen leeftijdsgroepen of levensfasen en van veranderingen in de gehele bevolking over de tijd (de 'tijdgeest'). Dat onderscheid is echter niet zo gemakkelijk te maken – en dat is waar de meeste uitspraken en beweringen over generaties de fout ingaan. Ik geef aan hoe ik dit probleem in dit boek oplos om de 'echte' generatieverschillen in kaart te kunnen brengen. Dit hoofdstuk heeft een wat technisch karakter, maar ik probeer alles zo begrijpelijk mogelijk uit te leggen. Wie dit hoofdstuk wil overslaan, raad ik aan in ieder geval de paragraaf 'Periode, generatie of levensfase?' te lezen, waarin ik uitleg hoe ik in de rest van het boek generatieverschillen in grafieken zal presenteren.

In de drie hierop volgende hoofdstukken bespreek ik achtereenvolgens verschillen in waarden (hoofdstuk 4), in gedrag (hoofdstuk 5) en in uitkomsten (hoofdstuk 6) tussen generaties. Ik laat een breed scala aan waarden, gedragingen en uitkomsten de revue passeren. Dat doe

ik omdat in principe alle verschillen (en overeenkomsten) tussen generaties relevant (kunnen) zijn om vast te stellen of het zinvol is om in termen van generaties te spreken.

In hoofdstuk 7 beantwoord ik de vraag in welke mate er sprake is van (belangen)tegenstellingen tussen generaties. Kunnen we van een generatiestrijd spreken? Of overheersen de gemeenschappelijke belangen en de solidariteit tussen generaties?

In het laatste hoofdstuk maak ik de balans op. Ik geef een overzicht van de belangrijkste verschillen tussen de generaties en geef op basis daarvan een typering van de opeenvolgende generaties. Maar ik stel ook de vraag hoe belangrijk die generatieverschillen eigenlijk zijn. Zijn generatieverschillen bijvoorbeeld van een vergelijkbare orde als verschillen tussen hoog- en laagopgeleiden? Tot slot doe ik de aanbeveling om in onderzoek en in de praktijk meer met verschillen tussen generaties rekening te houden.

In de volgende hoofdstukken passeert een groot aantal waarden en opvattingen, gedragingen, uitkomsten en (mogelijke) strijdpunten tussen generaties de revue. Ik ben mij ervan bewust dat het voor de meeste lezers – zeker die uit de jongere generaties (!) – veel gevraagd is om het boek van begin tot eind geheel te lezen. Zonder de lijn van het betoog kwijt te raken, kan men echter zonder probleem paragrafen overslaan. Ik raad wel aan om steeds de inleidende en afsluitende paragraaf van een hoofdstuk te lezen. Dan krijgt men in ieder geval een goed beeld van de algehele strekking van het boek. En wie weet wordt dan alsnog de nieuwsgierigheid gewekt naar de onderwerpen die men heeft overgeslagen.

HOOFDSTUK 2

WAT ZIJN GENERATIES?

Wij werken hier aan een rookvrije generatie
NextGenerationEU
Generatie Einstein
5G (5^e generatie mobiele telefonie)
Generatie Angststoornis
De machteloosheid van Generatie-Sok

Je kunt de term ‘generatie’ overal tegenkomen. Bij de ingang van een universiteit, op een billboard van de Europese Unie, in een boek over ‘jongeren van de 21^e eeuw’, in een advertentie voor smartphones, in een column over actievoeren. De term generatie wordt voor veel verschillende dingen gebruikt. En er is geen algemeen geaccepteerde definitie.

Maar heel algemeen gaat het bij een generatie om een groep waarvan de oorsprong in dezelfde periode ligt.

Ik spreek vaag over ‘groep’ en ‘oorsprong’ omdat de term generatie niet alleen wordt gebruikt voor mensen, maar ook voor dingen. Denk aan generaties van computers of mobiele telefoons. In dit boek gaat het echter alleen over generaties van mensen. De definitie die daar het beste bij past is die van *een groep mensen die in dezelfde periode geboren zijn*.¹ De technische term daarvoor is ‘cohort’ of ‘geboortecohort’. Het verschil met generatie is dat een cohort simpelweg verwijst naar het kalenderjaar of de periode waarin mensen geboren zijn. Zo vormt iedereen die in 1990 is geboren het (geboorte)cohort 1990. Alle mensen die tussen 1980 en 1994 zijn geboren, vormen het cohort 1980-1994. Wie de term generatie gebruikt, wil echter uitdrukken dat

¹ Van Dale definieert een generatie als een groep van ongeveer gelijktijdig geboren mensen.

de mensen die in dezelfde periode geboren zijn méér gemeen hebben dan alleen hun geboorteperiode. Er wordt een specifieke naam gegeven aan een generatie om uit te drukken dat de leden van die generatie gemeenschappelijke jeugdervaringen hebben (gehad) en hierdoor – althans in sommige opzichten – méér op elkaar lijken dan op mensen die eerder of later zijn geboren en tot een andere generatie behoren. Zo bestaat generatie Y uit de personen die tot het (geboorte)cohort 1980-1994 behoren. Maar de aanduiding ‘generatie Y’ en vooral de naam ‘Millennials’ die aan deze generatie is gegeven, geeft aan dat degenen die rond de millenniumwisseling opgroeiden, vergelijkbare waarden en preferenties hebben en vergelijkbaar gedrag vertonen. De aanduiding ‘cohort 1980-1994’ heeft dus geen andere betekenis dan de mensen die in de jaren 1980-1994 geboren zijn, terwijl de aanduiding ‘generatie Y’ een meer inhoudelijke overeenkomst tussen deze mensen veronderstelt. Of het zinvol is van een generatie Y of enige andere generatie te spreken, is dan ook een vraag die pas na onderzoek kan worden beantwoord – en dat is precies het onderwerp van dit boek.

Welke generaties zijn er?

In de jaren tachtig introduceerde de Utrechtse socioloog Henk Becker het generatiedenken in Nederland in een aantal wetenschappelijke artikelen en populairwetenschappelijke boeken. Geïnspireerd door Mannheim stelde hij dat er in Nederland vier generaties te onderscheiden waren, namelijk de vooroorlogse generatie (geboren tussen 1910 en 1930), de stille generatie (geboren tussen 1930 en 1940), de protestgeneratie (geboren tussen 1940 en 1955) en de verloren generatie (geboren tussen 1955 en 1970) (Becker 1992). Voor de generatie die na 1970 werd geboren suggereerde hij later de benaming ‘pragmatische generatie’ (Becker 1997). Met uitzondering van de vooroorlogse generatie probeerde hij het belangrijkste kenmerk van de generaties te vatten in de naam. Voor de stille generatie waren de ervaringen in de crisisjaren dertig een bepalende factor. De stille generatie kreeg haar naam omdat zij, anders dan de erop volgende protestgeneratie, haar stem niet verhief tegen maatschappelijk onrecht, maar dit lijdzaam accepteerde. De protestgeneratie, die in vrede en welvaart opgroeide, kwam juist wel in opstand tegen gevestigde structuren en belangen, culminerend in de (studenten)protesten van 1968. De verloren generatie betrad de arbeidsmarkt in een periode dat de economie stag-

neerde en er hoge werkloosheid was, waardoor velen van hen na hun opleiding geen baan vonden en afhankelijk werden van een uitkering. De pragmatische generatie kreeg haar naam omdat zij ‘pragmatische waarden, normen en verwachtingen’ heeft (Becker 1997: 36). Hoewel de generatie-indeling van Becker bij een breed publiek aansloeg, was de wetenschappelijke onderbouwing ervan op zijn best mager te noemen (vgl. Van den Broek 1996).

In het maatschappelijke debat heeft Beckers generatie-indeling echter geleidelijk plaatsgemaakt voor een andere indeling die – zoals zoveel zaken – uit de Verenigde Staten is komen overwaaien. Tegenwoordig is deze generatie-indeling ook in Nederland gangbaar en zijn Beckers generaties in vergetelheid geraakt. Ook ik zal in dit boek van deze nieuwere generatie-indeling gebruik maken. Daarin worden de volgende generaties onderscheiden:

- *Babyboomers*
- *Generatie X*
- *Generatie Y of Millennials*
- *Generatie Z of gen-Z*

Waar is deze (nieuwe) generatie-indeling op gebaseerd? Het ontnuchterende antwoord is: op heel weinig.

De aanduiding ‘babyboomers’ is goed te begrijpen. Na de Tweede Wereldoorlog was er in veel (westerse) landen – waaronder Nederland – sprake van een geboortegolf, oftewel een ‘babyboom’. De babyboom bereikte in Nederland zijn hoogtepunt in 1964 met iets meer dan een kwart miljoen geboorten. Daarna begon het aantal snel te dalen (vooral door de verkrijgbaarheid van ‘de pil’) tot een laagste aantal van 170.000 in 1983. De babyboomers vormden dus gedurende hun gehele levensloop de grootste groep in de bevolking. Enerzijds maakte dit hen invloedrijk – simpelweg door de macht van het getal. Anderzijds betekende het ook dat er onderling veel concurrentie was om schaarse goederen: zij zaten op school in volle klassen, concurreerden om de schaarse woningen (woningnood was tot ver in de jaren zeventig ‘volksvijand nummer één’) en stonden vaak in de file. Er zijn dus goede redenen om de groep geboren tussen 1946 en 1964 als een generatie te beschouwen.

Voor de daaropvolgende generaties is het minder duidelijk wat hun gemeenschappelijke kenmerk is. Dat blijkt al uit het feit dat zij met de letters X, Y en Z worden aangeduid – in de wiskunde zijn dit immers aanduidingen voor ‘onbekende’ variabelen. De term generatie X werd niet geïntroduceerd door een wetenschapper, maar door een roman-schrijver. In 1991 schreef Douglas Coupland (geboren in 1962 en dus eigenlijk een babyboomer!) het boek *Generation X*. Daarin schetst hij in de vorm van korte anekdotes het wel en wee van een groepje jongeren in de Californische stad Palm Springs. Die groep kenmerkt zich vooral doordat zij zich afzetten tegen het leven van hun ouders en tegelijkertijd op zoek zijn naar hun eigen identiteit. Een identiteit die (nog) niet uitgekristalliseerd is – vandaar de aanduiding X. Coupland schreef over hen: *‘We have the same group over here and it’s just as large [als de babyboomers – PdB], but it doesn’t have a name – an X generation – purposefully hiding itself.’* In Nederland werd deze generatie daarom ook wel aangeduid als ‘Generatie Nix’ (Becker 1997: 15).

Als generatie X een onderscheidende eigen identiteit mist, is het lastig te bepalen wanneer deze generatie plaatsmaakt voor de volgende generatie. De naam generatie Y zou in 1993 geïntroduceerd zijn in het Amerikaanse marketing magazine *Ad Age*.² Maar zes jaar eerder, in 1987, hadden de Amerikaanse publicisten William Strauss en Neil Howe al een andere naam bedacht, die later populair zou worden, namelijk Millennials. Zij kozen deze naam omdat de formatieve periode van deze generatie rond de Millenniumwisseling – het jaar 2000 – ligt. In hun boek *Millennials Rising* uit 2000 beargumenteerden zij dat de term generatie Y te veel suggereert dat deze generatie in het verlengde ligt van de voorgaande generaties, een soort generatie X² (X in het kwadraat). Zij betoogden dat de Millennials juist een scherpe breuk markeren met de vorige generaties – en dan vooral in positieve zin:

‘Millennial attitudes and behaviors represent a sharp break from Generation X, and are running exactly counter to trends launched by the Boomers. (...) Nearly all today’s teen negatives are residues of trends launched by Boomers and apexed by Gen Xers. Conversely, nearly all of today’s teen positives are new

² <https://en.wikipedia.org/wiki/Millennials>